

METODA STANDARDNÍCH NÁKLADŮ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Přednáška č. 9

Norma

- je obvykle užší než standard
 - směrná veličina se vyjadřuje pomocí naturálních jednotek, pro tyto naturální jednotky jsou stanoveny normované ceny, pomocí nichž stanovíme normu v peněžních jednotkách
 - **za stanovení normy v naturálních jednotkách obvykle odpovídá technická příprava výroby**
-

- ve většině případů se používá u rozpočtování přímých nákladů
 - jedná se o vztahovou či směrnou veličinu týkající se například spotřeby materiálu, práce apod., která je vyjádřena v naturálních jednotkách
 - následně je skrze vztahovou veličinu převedena na peněžní jednotky
 - příkladem může být například hodina, kg, kWh apod.
-

Standard

- je chápán širěji než norma
 - norma se převážně používá pro označení přímých (jednicových) nákladů, pojem standard **zahrnuje i režijní náklady**, kdy funkci standardu plní rozpočet režijních nákladů
 - mezi standardy se zahrnují i další směrné veličiny, kterými mohou být cena materiálu, výrobku, mzdová sazba, ale i standardní kapacita, standardní objem výroby nebo prodeje
 - protože se stanovuje standard pro objem výroby (prodeje), stanoví se nepřímou i standardní výnosy
-

Metoda standardních nákladů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- komplexní metoda řízení nákladů, případně výnosů ve vnitropodnikovém pojetí
 - využívá všechny základní prvky manažerského účetnictví, a to:
 - účtování **nákladů**, případně i výnosů
 - **kalkulace**
 - **rozpočtování**
 - vnitropodnikové **odpovědnostní** účetnictví
 - rozbor a poskytování **informací pro rozhodování**
-

Cíle metody standardních nákladů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- poskytuje informace pro **kontrolu**, zejména **běžné řízení nákladů** pro manažery
 - využití informací i ve **finančním účetnictví**, zvláště pro sestavení rozvahy, popř. i výsledovky
-

Způsob fungování metody standardních nákladů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KÁRVINĚ

Probíhá v 5 etapách:

- stanoví se **standarty**
 - zjišťují se **skutečné veličiny**, u některých jak v naturálním, tak i hodnotovém vyjádření
 - kontroluje se dodržení standardů a zjišťují se **odchyly**
 - provádí se **rozbory** odchylek a zjišťuje se **příčina vzniku odchylek** a útvary, případně osoby zodpovědné za jejich vznik
 - na rozbor navazuje **opatření**, které může být dvojího druhu:
 - opatření, které má **zabránit vzniku** negativní odchylky ze stejné příčiny do budoucnosti,
 - opatření, které si vynutí **změnu** podmínek (např. výrobních)
-

Typy standardů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Z hledisky **typologie standardů** je nutno rozlišit, zda jde o:

- standardy **přímých nákladů**, označované jako **normy**
 - standardy **režijních nákladů**, jejichž nástrojem je **rozpočet režie**
 - standardy **celkových nákladů**, které vyjadřujeme jako **předběžné kalkulace**
-

Typy standardů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Ve vztahu k trvání a změně standardu (času) můžeme rozlišit tyto typy standardů:

- operativní
 - průměrné
 - základní
 - odhadované
-

Odchyłky od standardů

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- kontrola hospodárnosti a efektivnosti
 - propojeny s prémiováním
-

Zjišťování odchylek

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Zjišťují se 2 způsoby:

- průběžně
 - dodatečným výpočtem
-

Zjišťování odchylek - průběžně

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- má význam hlavně v malosériové a středně sériové výrobě, kdy je částka odchylek za určité období u určité kalkulační položky součtem dílčích odchylek

skutečné náklady = náklady podle standardů ± odchylky

Zjišťování odchylek – dodatečným výpočtem

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- používá se v procesní technologii a u režijních nákladů
- Platí:

Skutečné náklady = náklady podle standardů ± odchylky

Odchylky

- podle místa
 - podle výrobku
 - pozitivní
 - negativní
 - příznivá
 - nepříznivá
-

Základní typy odchylek

- **kvalitativní odchylky** - vznikají jako rozdíl mezi rozpočtovanou a skutečnou úrovní dosažené ceny, mzdového ocenění a jiných parametrů souvisejících s oceněním hodnocené veličiny
 - **kvantitativní odchylky** - vznikají naopak z rozdílu mezi rozpočtovanou a skutečnou úrovní naturální spotřeby, prodaných výkonů a jiných parametrů, které souvisejí s věcnou podstatou hodnocené veličiny
-

Typy odchylek

- Spotřební odchylka
 - Rozpočtová
 - Výkonnostní
 - Objemová odchylka
 - Účinnostní
 - Kapacitní
-

- u variabilních nákladů **spotřební odchylka**, která ukazuje, zda ve vztahu ke skutečné úrovni aktivity byly plánované variabilní náklady vyšší nebo nižší
 - u fixních nákladů **objemová odchylka**, která ukazuje, zda se vůbec fixní náklady liší ve skutečnosti od rozpočtovaných a jak objem produkce ovlivňuje podíl fixní režie na jednotku produkce
-

U variabilních nákladů se spotřební odchylka rozkládá na:

- **rozpočtovou odchylku**, ta určuje, o kolik je skutečná reálie větší nebo menší než rozpočtované variabilní náklady zahrnuté ve variantním rozpočtu, který je přepočtený pro skutečnou úroveň aktivity
 - **výkonnostní odchylku**, která ukazuje, kolik variabilních nákladů bylo neúčelně vynaloženo na některou z neproduktivních aktivit jako jsou výroba zmetků a jejich opravy
-

Objemová odchylka u fixních nákladů se rozkládá navíc na:

- **účinnostní odchylku**, která ukazuje naopak důsledky dopadu neproduktivní činnosti na fixní náklady
 - **kapacitní odchylku**, která vzniká v důsledku nižší nebo vyšší úrovně celkové aktivity, než je stanoveno v rozpočtu režie, bez přihlédnutí k tomu, zda se jedná o produktivní nebo neproduktivní činnost
-

Kapacitní odchylka se někdy navíc člení na podrobnější typy:

- odchylka z prostojů,
- odchylka z kalendářních rozdílů,
- odchylka z nevyužívané kapacity.

U kapacitní odchylky je třeba dále rozlišovat, jestli se odvozuje od:

- optimálního využití kapacity, nebo
 - plánovaného využití v daném období.
-

Určení odpovědnosti za odchylky

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KÁRVINĚ

- **rozpočtová odchylka** – obvykle je v odpovědnosti útvaru, ve kterém vznikla
 - **výkonnostní a účinnostní odchylka** – protože se váže k neproduktivnímu využití kapacity, vystavují se pro tyto případy samostatné doklady (mzdové doklady, hlášení zmetků, odchylkové doklady a další), u kterých lze stanovit individuální odpovědnost
-

Určení odpovědnosti za odchylky

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **kapacitní odchylka** – obvykle bývá v odpovědnosti vedení podniku (závodu, oddělení) podle podmínek konkrétního podniku
 - **odchylky z prostojů** nebo z jiného neproduktivního užití kapacity - obvykle je můžeme rozlišovat podle odpovědnosti v daném útvaru
-

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Děkuji za pozornost
